

REPUBLIKA SLOVENIJA
PREDSEDNIK VLADE

DRŽAVNOTOŽILSKI SVET

Tamara Gregorčič, predsednica Državnotožilskega sveta
Trg OF 13
1000 Ljubljana

Številka: 701-3/2020/4

Datum: 7. 7. 2020

Spoštovana predsednica ter članice in člani Državnotožilskega sveta,

skupaj z drugimi predstavniki vej oblasti sem bil seznanjen z vašim stališčem Dts 157/2020 z dne 2. 7. 2020 do mojega dopisa št. 701-3/2020 z dne 19. 6. 2020. V njem sem generalnega državnega tožilca gospoda Draga Šketo pozval, da ukrepa v skladu s svojimi pristojnostmi glede suma storitve kaznivih dejanj javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti po 297. členu KZ-1, ščuvanja k nasilni spremembi ustavne ureditve po 359. členu KZ-1, nasilja zoper najvišje predstavnike države po 353. členu KZ-1 in napada na uradno osebo, ko opravlja naloge varnosti po 300. členu KZ-1.

Kot predsednik vlade, ki sem bil obveščen o storitvi navedenih kaznivih dejanj, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti, sem bil ta kazniva dejanja dolžan naznaniti ter navesti dokaze, za katere vem (prvi in drugi odstavek 145. člena ZKP). Zato me preseneča dejstvo, da je generalni državni tožilec dokaze v obliki povezav na spletna mesta, za katere sem ocenil, da vsebujejo objave očitnih kršitev ustave in zakona z znanimi storilci, zgolj odstopil v reševanje pristojnemu državnemu tožilstvu. Pri moji naznanitvi storitvi kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovraštva po 297. členu KZ-1 pa ni postopal v skladu z vsemi svojimi zakonskimi pristojnostmi.

Kot generalni državni tožilec je namreč pristojen sklicevati razširjene kolegije Vrhovnega državnega tožilstva (četrti odstavek 63. člena Državnotožilskega reda), na katerem lahko o vprašanih, ki so pomembna za enotno uporabo zakonov, predlaga sprejem načelnih pravnih stališč (prva alineja tretjega odstavka 133. člena ZDT-1 v zvezi s prvim odstavkom 63. člena Državnotožilskega reda). Poleg tega je pristojen sprejemati spremembe politike pregona (prvi odstavek 145. člena ZDT-1), v kateri se med drugim opredelijo okvirne usmeritve za zavrženje kazenskih ovadb (drugi odstavek 145. člena ZDT-1) upoštevajoč razvoj in spremembe sodne prakse (tretji odstavek 145. člena ZDT-1).

V zvezi s kaznivim dejanjem javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti bi generalni državni tožilec moral biti seznanjen, da obstoječe načelno pravno stališče št. Ktr 2/13-6/HJ-TL/vg z dne 27. 2. 2013 o pregonu kaznivega dejanja Javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti po 297. členu KZ-1 v delu, ki se nanaša na elemente

kaznivega dejanja, temelji na zastareli sodni praksi višjih sodišč, v delu, ki se nanaša na položaj oškodovanca, pa temelji na razveljavljenem kaznivem dejanju Zbujanja narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva razdora ali nestrpnosti po 300. členu KZ.

V zvezi s sklicevanjem načelnega pravnega stališča na zastarelo sodno prakso je konkretno šlo za sodbo št. I Ips 65803/2012 z dne 4. 7. 2019, s katero Vrhovno sodišče spremenilo dosedanja sodna praksa višjih sodišč, v skladu s katero se je za kaznivo dejanje štelo le tisto dejanje, ki je lahko glede na konkretne okoliščine ogrozilo ali motilo javni red in mir. Po starem stališču višjih sodišč je torej moralo biti podano konkretno ogrožanje, ki se je moralo kazati v neposredni nevarnosti, posegu v telesno ali duševno celovitost posameznikov, oviranju izvrševanja pravic ali dolžnosti ljudi, državnih organov, organov samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil na javnem kraju. Če je bilo dejanje storjeno z grožnjami, zmerjanjem ali žalitvami, je moralo po stališču višjih sodišč tudi pri tej obliki storitve priti do že tako konkretnega ogrožanja ali motenja javnega reda in miru, da ga lahko prepreči le ustrezna zunanja intervencija. Vrhovno sodišče je presodilo, da je opisano stališče zgrešeno, saj spodbujanje in razširjanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, ki temelji na določeni osebni okoliščini posameznika, že glede na način storitve, pomeni uresničitev zakonskih znakov tega kaznivega dejanja. Izhajajoč, da je določba namenjena preprečevanju diskriminacije deprivilegiranih, ranljivih družbenih skupin, ki temelji predvsem na predsodkih, je Vrhovno sodišče obrazložilo, da je uporaba groženj, zmerjanja ali žalitev v primeru, da so te oblike podane javno zaradi spodbujanja ali razpihovanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, po svoji intenziteti enakovredne zakonskemu znaku potencialne ogrožitve javnega reda in miru. Zato je treba zakonsko besedilo v tem delu razlagati tako, da sta dodatna pogoja postavljena alternativno in ne kumulativno.

V zvezi s sklicevanjem načelnega pravnega stališča na razveljavljeno kaznivo dejanje po 300. členu KZ gre konkretno za stališče iz sodbe Vrhovnega sodišča RS, opr. št. I Ips 359/2005 z dne 13. 4. 2006, da "posameznika kot pripadnika določene skupnosti, ko je bil sovražen govor usmerjen proti celotni skupnosti, ne pa specifično zoper posameznika, ni mogoče šteti za oškodovanca, saj s kaznivim dejanjem niso kršene njegove osebne pravice." Načelo pravno stališče navaja, da "ni razloga, da tako stališče ne bi veljalo tudi po sprejemu KZ-1 in KZ-1B", pri čemer ne pojasni ključne razlike med 300. členom KZ, kjer se je za oškodovanca štela družba kot celota, in 297. členom KZ-1, kjer je kot ožji, neposredni objekt (predmet napada, zoper katerega se kaznivo dejanje izvršuje) opredeljena skupina oseb ali posameznik kot del skupine, ki temelji na neki osebni okoliščini (med drugim na političnem ali drugem prepričanju), ki je tarča sovraštva, nasilja ali nestrpnosti. Da državnotožilska stroka (še vedno) ni prepoznala očitne razlike med kaznivim dejanjem po 300. členu KZ in med kaznivim dejanjem po 297. členu KZ-1 kaže tudi stališče vrhovnega državnega tožilca Hinka Jenulla, ki je na 34. nujni seji Odbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo, ki mu je predsedovala sedanja ministrica za pravosodje mag. Liljana Kozlovič, dne 16. 2. 2016 povedal, da strokovna stališča sprejeta v letu 2013, ki temeljijo na prej veljavnem KZ, ustrezajo tudi sedanjim razmeram in potrebam.

Glede na to sem pričakoval, da bo generalni državni tožilec na moj poziv preučil in pripravil novo načelno pravno stališče glede pregona kaznivega dejanja po 297. členu KZ-1, ki bo usklajeno s sodno prakso Vrhovnega sodišča ter sedaj veljavnim KZ-1, ter sklical razširjeni kolegij VDT, na katerem bo obravnavan predlog novega pravnega stališča. Ker so člani razširjenega kolegija VDT tudi vodje okrožnih državnih tožilcev (prvi odstavek 133. člena ZDT-1), ki morajo na podlagi sprejetih načelnih stališč ali pravnih mnenj poleg generalnega državnega tožilca preučiti potrebo po izdaji splošnih navodil (četrti odstavek 133. člena ZDT-1), sem pričakoval, da bo s sodno prakso Vrhovega sodišča in z novim KZ-1 seznanil tudi

vodjo Okrožnega državnega tožilstva v Ljubljani, kjer se glede na sporočila medijem še vedno niso prilagodili najnovejši kazenski zakonodaji in sodni praksi.

Ko se je generalni državni tožilec kljub opisanim zakonskim pristojnostim rajši obrnil po pomoč na Državnotožilski svet, sem pričakoval, da bo to zaradi tega, ker mu boste v mnenje posredovali vaš predlog spremembe politike pregona glede na opisana neskladja, ne pa zaradi varovanja samostojnosti pri opravljanju državnotožilske službe (drugi odstavek 18. člena ZDT-1).

Ker se v vašem stališču sklicujete na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-42/12 z dne 7. 2. 2013, sem zopet pričakoval, da boste generalnemu državnemu tožilcu znali pojasniti obseg načela funkcionalne samostojnosti državnih tožilcev v zvezi z vlaganjem in zastopanjem kazenskih obtožb po prvem odstavku 135. člena Ustave. Kot je zapisalo Ustavno sodišče, bi bilo v neskladju s prvim odstavkom 135. člena Ustave le, če se "na državnega tožilca nedopustno vpliva ali se nad njim izvaja nedopusten pritisk, naj v posamični zadevi ravna na določen način." Neposredno pred citiranim stavkom, ki ga povzimate v vašem stališču, pa je zapisalo, da načelo funkcionalne samostojnosti državnih tožilcev "ne pomeni, da državni tožilec ni dolžan upoštevati splošnih navodil o politiki kazenskega pregona, ki jih pristojni organ oblikuje v skladu z zakonsko ureditvijo," ali da "nad delom državnega tožilca ne bi bil dopusten notranji nadzor zaradi zagotovitve enotnosti kazenskega pregona ter strokovne pravilnosti in učinkovitosti izvrševanja državnotožilske funkcije."

Namesto tega ste neutemeljenemu sklicevanju na kršitev ustavnega načela samostojnosti dodali še manj utemeljeno kršitev načela neodvisnosti državnih tožilcev, ki ga Ustava "glede na ustavnopravno vsebino te funkcije ne zagotavlja v takšni vsebini kot sodnikom." Ustava namreč neodvisnost sodnikov izrecno poudarja v 125. členu ter jo v prvem odstavku 23. člena zagotavlja kot bistven element človekove pravice do sodnega varstva. Pri državnih tožilcih pa je mogoče zahtevo po njihovi neodvisnosti utemeljiti le na podlagi načela delitve oblasti, vendar – glede na to, da državno tožilstvo sodi v okvir izvršilne veje oblasti – le v razmerju do zakonodajne in sodne oblasti. V razmerju do drugih organov izvršilne veje oblasti pa po presoji Ustavnega sodišča ne gre za njihovo neodvisnost, ki bi izhajala iz načela delitve oblasti, ampak za njihovo samostojnost, ki ima svoj ustavni temelj v prvem odstavku 135. člena Ustave.

V zvezi z mojo navedbo, da boste za vsako morebitno žrtev organiziranih groženj s smrtjo neposredno odgovorni vam na koncu še pojasnujem, da se z zaporom do enega leta kaznuje tisti, kdor ve, da se pripravlja kaznivo dejanje, za katero je z zakonom predpisana kazen treh ali več let zavora, pa ga v času, ko se je dalo še preprečiti, ne naznani in je bilo dejanje poskušeno ali dokončano (prvi odstavek 280. člena KZ-1). Po tretjem odstavku 280. člena KZ-1 pa se ne kaznuje storilčev sorodnik v ravni vrsti.

Državni tožilec mora pri opravljanju državnotožilske službe ravnati nepristransko, varovati ustavnost in zakonitost, načela pravne države ter človekove pravice in temeljne svoboščine ter mora zakonito, strokovno pravilno in pravočasno opravljati državnotožilsko službo ter varovati njen ugled (drugi in tretji odstavek 7. člena ZDT-1). Državnemu tožilcu, ki je z naklepom ali iz malomarnosti kršil državnotožilske dolžnosti, predpisane z zakonom in Državnotožilskim redom, se lahko izreče disciplinska sankcija (prvi odstavek 80. člena ZDT-1). Dejanja, ki pomenijo kršitev državnotožilske dolžnosti, so med drugim tudi neizpolnitev ali odklonitev izvršitve državnotožilske dolžnosti brez zakonitega razloga in nevestno, nepravočasno, neustrezno ali malomarno opravljanje državnotožilske službe (2. in 3. točka drugega odstavka 80. člena ZDT-1). Zahtevo za uvedbo disciplinskega postopka lahko glede

na četrti odstavek 92. člena ZDT-1 podata tudi Državnotožilski svet in ministrica za pravosodje.

Glede na opisane opustitve dolžnega ravnanja in upoštevajoč, da je v Skupnem poročilu o delu državnih tožilstev v letu 2019 kot uspeh Vrhovnega državnega tožilstva (v nadaljevanju: VDT) na strani 212 poudarjeno stališče VDT, "da se noben javni poziv k smrti kogarkoli" ne more sklicevati na svobodo govora, v uvodnem pojasnilu pa politika pregona posebej poudarja prednostno obravnavo kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovraštva, nasilja in nestrpnosti, vam prepuščam strokovno presojo, če je bilo ravnanje generalnega državnega tožilca, predvsem pa vodje ljubljanskega tožilstva, skladno z državotožilskimi dolžnostmi. Hkrati vas obveščam, da ste glede na podporo napačnemu ravnanju soodgovorni za vse morebitne posledice nesankcioniranih in uresničenih javnih groženj z nasiljem in smrtjo.

S spoštovanjem,

Janez Janša
Predsednik vlade RS

V vednost:

- gospod Borut Pahor, predsednik RS
- gospod Igor Zorčič, predsednik Državnega zbora RS
- gospod Alojz Kovšca, predsednik Državnega sveta RS
- dr. Aleksandra Pivec, podpredsednica Vlade RS
- gospod Zdravko Počivalšek, podpredsednik Vlade RS
- mag. Matej Tonin, podpredsednik Vlade RS
- gospa mag. Lilijana Kozlovič, ministrica za pravosodje
- gospod Aleš Hojs, minister za notranje zadeve v odstopu
- Andrej Jurič, generalni direktor policije
- Drago Šketa, generalni državni tožilec